

painted; दूरापवर्जितच्छत्रैस्तस्याज्ञां शासनार्पिताम् R. 17. 79; चित्रार्पितारम्भमिवावतस्थे Ku. 3. 42. -5 Offered, delivered, entrusted; यथार्पितान्पशुन्गोपः सार्यप्रत्यर्पयेत्तथा Y. 2. 164. -6 Given back; अर्पितप्रकृतिकान्तिभिर्मुखाः R. 19. 10. -7 Ceased, gone; स तेन राजा दुःखेनभृशमर्पितचेतनः Rām. 2. 59. 27. -8 Pierced; स शरैरर्पितः क्रुद्धः सर्वगात्रेषु राघवः Rām. 3. 28. 19. See ऋ.

अर्षिसः [ऋ-णिच्-इसुन् Un. 4. 2] The heart; flesh in the heart.

अर्षि 1 P. (अर्षति, आनर्ष, अर्षितुम्) 1 To go towards. -2 To kill, hurt.

अर्षुकाः N. of a people; Mb.

अर्षु (र्व) दः, -दम् 1 A swelling, tumour, (of various kind); मांस^०, नासा^०, शोणित^० &c. -2 One hundred millions. बहूनीह सहस्राणि प्रयुतान्यर्षुदानि च । अशक्यान्वेव संख्यातुं पन्नगानां तपोधन ॥ Mb. 1. 35. 19. -3 N. of a mountain in the West of India (Abu). -4 A serpent-like demon killed by Indra; Rv. 1. 51. 6. -5 A serpent. -6 A cloud. -7 A place of pilgrimage (of the Jainas). -8 A long round mass, lump of flesh; यदि पिण्डः पुमान् स्त्री चेत् पेशी नपुंसकं चेदर्षुदम् Suśr; Y. 3. 75. 89 (मांसपिण्ड). -9 N. of a people. -10 N. of a hell. -**आकारः** N. of the plant Cordis myxa (Mar. गोंदणी, भोंकर).

अर्षुदिः 1 A serpent-like demon conquered by Indra; Av. 11. 9. and 10 (in almost every verse). -2 All-pervading lord.

अर्षुदिन् a. Afflicted with swelling or tumour,

अर्ष a. [ऋ-भन् Un. 3. 152] Ved. Little, small, unimportant; Av. 7. 56. 3; दैत्यायित्वा जहारान्यामेका कृष्णाभ-भावनाम् Bhāg. 10. 30. 16. -**र्षः** A child, pupil; पञ्चषड्ढाय-नार्भाभाः पूर्वेषामपि पूर्वजाः Bhāg. 7. 1. 37. [cf. L. orbus.]

अर्षक a. [According to Nir. अवहृतं भवति ह्रस्वं तस्मादर्षकः] 1 Small, minute, short; नमो महद्भ्यो नमो अर्षकेभ्यः Rv. 1. 27. 13. -2 Weak, emaciated, lean. परिच्छिन्ना भरता अर्षकासः Rv. 7. 33. 6. -3 Foolish. -4 Young, childish; न हि वो अस्त्यर्षको देवासो न कुमारकः Rv. 8. 30. 1. -5 Like, similar. -**कः** 1 A boy, child; श्रुतस्य यायादयमन्त-मर्षकः R. 3. 21, 25. 7. 67. -2 The young of an animal. -3 A fool, idiot.

अर्षग a. Ved. Youthful, young; यावर्षगाय विमदाय जायाम् Rv. 1. 116. 1.

अर्षः, -र्मम् [ऋ-भन् Un. 1. 137] 1 A disease of the eye. -2 A country to which one should go (गन्तव्यदेशः or चिरन्तनग्रामनिवासः). -3 A cemetery. -4 (pl.) Ruins, rubbish; Vāj. 30. 11.

अर्षक a. Narrow, thin. -**कम्** 1 Narrowness. -2 Rubbish, ruins; महावैलस्थे अर्षके Rv. 1. 133. 3.

अर्षणम् A measure of one droṇa,

अर्षन् n. [ऋ-भन्] A disease of the eye (said to be of 5 kinds).

अर्ष a. [ऋ-यत्] 1 Excellent, best. -2 Respectable. -3 Attached, true, devoted. -4 Dear, kind; Rv. 1. 123. 1. -**र्षः** 1 A master, lord; अर्षः प्रेम्णा नो तथा वल्लभस्य Śi. 18. 52; Śānti. 1. 18; तेन वल्लेन हन्तासि त्वमर्षं पुरुषाशिनम् Bk. 6. 51. -2 A man of the third tribe, Vaiśya. cf. अर्षः स्वामिवेश्ययोः P. III. 1. 103. cf. also... अर्षस्तु बाहुजे, and स्यादर्यः स्वामिवणिजोः Nm. -**र्षी** 1 A mistress. -2 A woman of the Vaiśya tribe. -**र्षी** The wife of a Vaiśya. -**Comp.** -**जारा** the mistress of an Ārya. शूद्रा यदर्यजारा न पोषाय धनायति Vāj. 23. 30. -**पत्नी** the wife of a true or legitimate husband; अर्षपत्नीरुषसञ्चकार Rv. 7. 6. 5; 10. 43. 8. -**वर्यः** a Vaiśya of rank.

अर्षाणी [अर्ष-आनुक्-ञीप् च] A woman of the Vaiśya tribe.

अर्षमन् m. [अर्षं श्रेष्ठं मिमीते; मा-कनिच् निपातोयम् Un. 1. 156] 1 The Sun; अर्षं हि पृष्टोऽर्यमणो भवद्भिः Bhāg. 1. 18. 23; प्रोषितार्थमणं मेरोरन्धकारस्तटीमिव Śi. 2. 39; तिमिरमिवार्य-मरश्मिभिः समग्रम् Śiva. B. 30. 50. -2 The head of the Pitris or Manes; पितृणामर्यमा चास्मि Bg. 10. 20. -3 The constellation उत्तराफल्गुनी. -4 N. of the arka plant. -5 One of the Ādityas; शं नो भवत्वर्षमा T. Up. 1. 1. 1. -6 A bosom-friend, play-fellow. -**Comp.** -**देवा** N. of the 12th lunar mansion.

अर्षमिक (अर्षमिय and अर्षमिल also) a. Compassionate; (diminutive of अर्षमदत्त P. V. 3. 84).

अर्षम्यः 1 The sun. -2 A bosom-friend; अर्षम्यं वरुण मित्र्यं वा Rv. 5. 85. 7.

अर्ष 1 P. To kill.

अर्षटम् Ashes.

अर्षन् a. [ऋ-वनिप्] 1 Going, moving, running. -2 Mean, unworthy, censurable (गर्षं Un. 4. 112; कुत्सित 5. 54). m. (अर्षा, अर्षन्तौ, अर्षन्तः &c.) 1 A horse; चित्रध्वजपताकाग्रैरभेन्द्रस्यन्दनार्वाभिः Bhāg. 10. 75. 11; अर्षासुरान् Bri. Up. 1. 1. 2. श्वथीकृतप्रग्रहमर्वतां व्रजाः Śi. 12. 31. -2 An epithet of a horse or its driver. -3 One of the ten horses of the moon. -4 Indra. -5 A short span (गोकर्णपरिमाण). -**ती** 1 A mare. -2 A bawd, procuress. -3 A nymph. -**Comp.** -**वसुः** one of the principal seven rays of the Sun. -**वाहः** A horseman; आगच्छन् गुरतरगर्वमर्ववाहैः Śiva. B. 24. 64. and 25. 9.

अर्षश a. Possessed of coursers, quick. इन्द्रो देवेभि-रर्वशोभिरर्वशः Rv. 10. 22. 6.

अर्षाञ्च a. [अर्वरे काले देशे वा अञ्चति पृषो^० अर्षादेशः] 1 Coming hitherward (opp. पराञ्च). -2 Turned towards, coming to meet anyone. -3 Being on this side (as the bank of a river); (opp. पर). -4 Being below or behind (in time or place). -5 Following, subsequent.